

**Марий йылме да литератур дене 2017-2018 тунемме ийлан олимпиадный паша.
Школьный тур. 10 класс**

*Пашам ыштыме пагыт - 120 минут.
Чылаже - 99 балл.*

I. Марий йылме.

1. *Термин-влакым марла каласыза. (5 балл)*

Простой предложений, сложный предложений, препинаний знак, паузо, наклонений.

2. *Шомак-влакым чын возыза. (5 балл)*

Йол + пундаш, кид + шўм, илыш + корно, сурт + пого, сурт + пече.

3. *Синоним радамым ыштыза. (5 балл)*

Лўшкаш.

4. *Чарналтыш пале-влакым чын шынден возен налза, ойлончо-влакын тўн ойыртемаштым ончыктыза. (10 балл)*

Уремыште йўд йўштў яндар чесле юж тылзе волгалтара Игнатий латкок шагатан сменяште Ирман омо уке шокшыракын чийышат кудывечыш лекте. (М. Ушакова.)

5. *Ойлончо-влакым член шот дене лончылыза, кажне шомакын ойлымаш ужашыжым ончыктыза. (10 балл)*

– Евдокия Петровна, а те паша герой улыда, чапланыше айдеме?..

– Мом манаш? Чапле паша чапым шара, но эн ончычак чап нерген огыл шоныман, а паша нерген. Кинде, мемнан илышнам аралыше, нерген шоныман. Изинек пален кушса: кинде – тургыжланыше енын паша саскаже. (В. Смирнов семын.)

6. *Шомак-влакым состав дене лончылыза. (5 балл)*

Лўдшын-вожылшын, нимучашдыме, лывыгочшо, илемыштемже, ача-аваландаже.

7. *Схемылан келшыше шомак-влакым кычал муза. (5 балл)*

8. *Текстым могай стиль дене возымо? Стиль ойыртемаш палаш полишышо мут ден муткылдыш-влакым возен лукса. (5 балл)*

Возаш полшышо ятыр йодышым рашемдымек, В. Горохов 1979 ий кенежым эпический произведенийым возаш тўналеш. Икмыняр тўналтыш ужашыже-влак шочыт. Эпический поэмын моло ужашыже-влак 2011 ий апрель-сентябрь тылзе гутлаште возалтыныт. 2012 ийыште автор «Регеж карман» у произведенийым эпос семын савыктен. Тудо көргө сынже, возымо ойыртемже, жанр сынже дене чынжым гын эпический поэме. (И.С. Иванов.)

9. *Ик тувыр дене шоген кодаш кўэмалтыше савыртышым умылтарен, ойлончым чонгыза. (5 балл)*

II. Марий литератур

1. Чын ваимутым ойырен налза. (5 балл)

1.1. Н.Лекайнын «Кўртньō вий» романже тудын могай вес произведений негызеш шочын?

- А) «Кандаш вате»
- Б) «Насти»
- В) «Шōртньō падыраш»
- Г) «Пакет»

1.2. С.Николаевын «Салика» пьесе мучаштыже Салика ден Эчук дене мо лиеш?

- А) ойырлат
- Б) бурлакыш каят
- В) ялыште илаш кодыт
- Г) олаш каят

1.3. С.Чавайн «Ото» почеламутшым могай ийыште возен?

- А) 1905
- Б) 1910
- В) 1907
- Г) 1915

1.4. Эпический жанрын кугу формыжым кузе маныт?

- А) повесть
- Б) роман
- В) ойлымаш
- Г) балладе

1.5. К.Коршуновын «Аксар ден Юлавий» драмыштыже действий могай курымышто эрта?

- А) XIV курымышто
- Б) X курымышто
- В) XVI курымышто
- Г) XX курымышто

2. Нине ужаш-влакым могай произведенийла гыч налме? Произведенийын авторжым палемдыза. (4 балл)

А) «Марий-влак семык пайремым пагалат. Могай гына тутло сий дене нуно шке унаштым огыт сийле, могай гына шыма койыш дене огыт шуно? Виян пўрō дене, нугыдо пура дене лывыргыше йылмышт могай мутым ок ойло, лыжга мурым ок муралте...»

Б) «Таче семык пайрем толмым уремыш ончалмаштак палет. Порсын шовычан, ош шовыран, кем йолан, йыдал йолан ўдыр-влак койылалтат, кидыштым ик веке, вес веке лывыргын рўзалтат, ковыран тошкал-тошкал эртат. Каче-влак тўшкан-тўшкан каят. Тўрлō соган, мелан ош тувырым чиен, порсын ўштым ўшталын, уке-уке мотор вургемыштым ўмбаланышт чиен, шым полдышан гармонь дене ойган семым шоктен, йышт-йошт тошкал каят...»

3. Нине ой-влакым могай литературный герой каласен? Могай произведенийыште? (6 балл)

- А) «Ачаж гаяк ўскырт гын, тудлан куанаш ок лий»

Б) «Азият вўд! Кишке семын кадыргылын вет. Куп пыжаш! Йёра, теве ме тыйым исак эрыктена, чучак чыталте-ян!..»

В) «Тау, авай, ончен куштыметлан! А ынде мыйым чапле подвиглан благословитле».

4. *Ончыктымo герой-влак могай произведений гыч улыт? Произведенийын авторжо ден жанржым палемдыза.* (9 балл)

Кедрин, Мараев, Фугасов

Верук, Сакар, Шайык Семон

Терей, Кузи, Чопай

5. *С.Г. Чавайнын «Элнет» романыштыже Григорий Петрович могай семўзгар дене шокта?* (3 балл)

6. *Валентин Колумбын творчествожым кō тыге аклен?* (1 балл)

«Колумб – рвезылыкын мурызыжо. Садланак иланен кушшо кажне у тукум тудын сылнымут поянлыкшым кучылташ тўналеш».

7. *Романлан определенийым пуыза, пример дене пенгыдемдыза.* (4 балл)

8. *А. Спиридоновын «Югорно» эпосшым кō марий йылмыш кусарен?* (1 балл)

9. *«Элнет» оперылан либреттым кō возен?* (1 балл)

10. *Почеламутлан тичмаш анализым ыштыза.* (10 балл)

Илыш-энер гын,кок сержын

Лўмыштым кō каласа?

Порылык икте.

Вес велжын

Лўмжō тыге дыр-Осал...

Кажне ег,йолвак кынелын,

Шканже йōнаным почеш:

Иктыже –йогынлан мелын,

Весыже-йогын почеш.

Илыш-энер мучко ийын,

Сержым перна ойыраш:

Кушто налаш уэш вийым,

Кушкыжо йōнлō пызнаш?

Порылык-кўкшō вет тудо.

Весыже ўлыкш, лапка.

Шоно-ўжеш ынде кудо?

...Вўдшō гына,ой лопка!

Геннадий Ояр